

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
prednesené 12. septembra 2017¹

Vec C-537/16

**Garlsson Real Estate SA, v likvidácii,
Stefano Ricucci,
Magiste International SA
proti
Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob)**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd, Taliansko)]

„Charta základných práv Európskej únie – Smernica 2003/6/ES – Konania spočívajúce v manipulácii s trhom – Vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje správnu sankciu a trestnú sankciu za ten istý skutok – Porušenie zásady *ne bis in idem*“

1. V návrhoch vo veci Menci,² ktoré prednášam súbežne s týmito návrhmi, rozoberám otázku, do akej miery sa uplatní zásada *ne bis in idem*, keď právne predpisy niektorých štátov dovoľujú uložiť správne a trestné sankcie súbežne ako postih za nezaplatenie DPH. Prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka toho istého problému, hoci dvakrát postihované skutky tento raz patria do oblasti „zneužívania trhu“, ktorá zahŕňa neoprávnené používanie dôverných informácií a manipuláciu s trhmi.

2. Harmonizácia správnych sankcií v tejto oblasti bola vykonaná smernicou 2003/6/ES³, ktorá bola neskôr zrušená nariadením (EÚ) č. 596/2014⁴. Týmto nariadením bola vykonaná úplná harmonizácia sankčného správneho režimu, pričom smernicou 2014/57/EÚ⁵ boli zároveň – ale len čiastočne – zharmonizované aj trestné sankcie, ktoré môžu členské štáty uložiť za tieto skutky.⁶

1 Jazyk prednesu: španielčina.

2 Vec C-524/15 (ďalej len „návrhy vo veci Menci“).

3 Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 28. januára 2003 o obchodovaní s využitím dôverných informácií a o manipulácii s trhom (zneužívanie trhu) (Ú. v. EÚ L 96, 2003, s. 16; Mim. vyd. 06/004, s. 367).

4 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady zo 16. apríla 2014 o zneužívaní trhu (nariadenie o zneužívaní trhu) a o zrušení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/6/ES a smerníc Komisie 2003/124/ES, 2003/125/ES a 2004/72/ES (Ú. v. EÚ L 173, 2014, s. 1). Nariadením č. 596/2014 bola s účinnosťou od 3. júla 2016 nahradená smernica 2003/6.

5 Smernica Európskeho parlamentu a Rady zo 16. apríla 2014 o trestných sankciách za zneužívanie trhu (smernica o zneužívaní trhu) (Ú. v. EÚ L 173, 2014, s. 179).

6 Na prejednávanú vec sa z hľadiska *ratione temporis* nevzťahuje nariadenie č. 596/2014 ani smernica 2014/57, keďže skutkové okolnosti tejto veci nastali v roku 2005.

I. Právny rámec

A. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950 (ďalej len „EDLP“)

3. Protokol č. 7 pripojený k EDLP, ktorý bol podpísaný v Štrasburgu 22. novembra 1984 (ďalej len „protokol č. 7“), v článku 4 zakotvuje „právo nebyť opakovane súdený alebo trestaný“ takto:

„1. Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní podliehajúcim právomoci toho istého štátu za trestný čin, za ktorý už bol oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom podľa zákona a trestného poriadku tohto štátu.

2. Ustanovenia predchádzajúceho odseku nie sú na prekážku obnovy konania podľa zákona a trestného poriadku príslušného štátu, ak nové alebo novo odhalené skutočnosti alebo podstatná chyba v predchádzajúcom konaní mohli ovplyvniť rozhodovanie vo veci.

3. Od tohto článku nemožno odstúpiť podľa článku 15 Dohovoru.“

B. Právo Únie

1. Charta základných práv

4. Podľa článku 50 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“):

„Nikoho nemožno stíhať alebo potrestať v trestnom konaní za trestný čin, za ktorý už bol v rámci Únie oslobodený alebo odsúdený konečným rozsudkom v súlade so zákonom.“

5. Článok 52 upravuje rozsah a výklad práv a zásad uznaných v Charte:

„1. Akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných v tejto charte musí byť ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.

...

3. V rozsahu, v akom táto charta obsahuje práva, ktoré zodpovedajú právam zaručeným v Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zmysel a rozsah týchto práv je rovnaký ako zmysel a rozsah práv ustanovených v uvedenom dohovore. Toto ustanovenie nebráni tomu, aby právo Únie priznávalo širší rozsah ochrany týchto práv.

4. V rozsahu, v akom táto charta uznáva základné práva vyplývajúce z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, sa tieto práva musia vykladať v súlade s týmito tradíciami.

...

6. Vnútroštátne právne predpisy a prax sa musia zohľadniť v plnej miere tak, ako je to vymedzené v tejto charte.

...“

2. Sekundárne predpisy týkajúce sa zneužívania trhu

a) Smernica 2003/6

6. V odôvodnení 38 sa uvádza:

„Aby sa zabezpečilo, že rámec spoločenstva proti zneužívaniu trhu je dostatočný, každé porušenie týchto zákazov alebo požiadaviek stanovených podľa tejto smernice sa bude musieť rýchlo odhaliť a sankcionovať. Preto by sankcie mali byť dostatočne odstrašujúce a primerané miere spoločenskej závažnosti porušenia a dosiahnutým ziskom a mali by sa uplatňovať konzistentne.“

7. Článok 5 stanovuje:

„Členské štáty zakážu všetkým osobám zúčastňovať sa na manipulácii s trhom.“

8. Podľa článku 14 ods. 1:

„Bez toho, aby bolo dotknuté právo členských štátov ukladať trestnoprávne sankcie, členské štáty v súlade so svojimi vnútroštátnymi právnymi predpismi zabezpečia, aby mohli byť prijaté primerané správne opatrenia alebo uložené správne sankcie voči zodpovedným osobám, ak sa nedodrжали ustanovenia prijaté na vykonanie tejto smernice. Členské štáty zabezpečia, aby boli tieto opatrenia účinné, primerané a odstrašujúce.“

b) Nariadenie č. 596/2014

9. V zmysle odôvodnenia 71 tohto nariadenia:

„... by sa mal stanoviť súbor správnych sankcií a iných správnych opatrení s cieľom zaručiť jednotný prístup v členských štátoch a posilniť ich odrádzajúci účinok. Príslušný orgán by mal mať možnosť zakázať vykonávanie riadiacich funkcií v rámci investičných spoločností. Sankcie uložené v osobitných prípadoch by sa mali stanoviť s prípadným prihliadnutím na faktory, ako je vrátenie akejkoľvek zistenej finančnej výhody, závažnosť a trvanie porušenia, akékoľvek priťažujúce alebo poľahčujúce faktory, potreba, aby pokuty mali odrádzajúci účinok, a prípadne by mali zahŕňať úľavy za spoluprácu s príslušným orgánom. Konkrétne môže skutočná výška správnych pokút, ktoré sa majú uložiť v konkrétnom prípade, dosiahnuť maximálnu úroveň stanovenú v tomto nariadení alebo vyššiu úroveň stanovenú vo vnútroštátnom práve v prípade veľmi závažných porušení, zatiaľ čo pokuty podstatne nižšie, ako je maximálna úroveň, sa môžu použiť v prípade menej závažných porušení alebo v prípade urovnania. Toto nariadenie neobmedzuje možnosť členských štátov stanoviť vyššie správne sankcie alebo iné správne opatrenia.“

10. V odôvodnení 72 sa uvádza:

„Aj keď členským štátom nič nebráni v tom, aby stanovili pravidlá pre správne, ako aj trestné sankcie za rovnaké porušenia, od členských štátov by sa nemalo vyžadovať, aby stanovili pravidlá pre správne sankcie za porušenia tohto nariadenia, ktoré už sú predmetom vnútroštátneho trestného práva do 3. júla 2016. V súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi členské štáty nie sú povinné ukladať správne a trestné sankcie za to isté porušenie, ale môžu tak urobiť, ak to ich vnútroštátne právo povoľuje. Zachovaním trestných sankcií za porušenia tohto nariadenia alebo smernice 2014/57/EÚ namiesto správnych sankcií by sa však nemala obmedziť alebo inak ovplyvniť možnosť príslušných orgánov spolupracovať a mať prístup k informáciám alebo si informácie včas vymieňať s príslušnými orgánmi v iných členských štátoch na účely tohto nariadenia, a to aj po akomkoľvek predložení predmetných porušení príslušným justičným orgánom na trestné stíhanie.“

11. Podľa odôvodnenia 77:

„Toto nariadenie rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len ‚charta‘). Preto by sa toto nariadenie malo vykladať a uplatňovať v súlade s týmito právami a zásadami. ...“

12. Článok 15 stanovuje:

„Osoba sa nesmie zapojiť ani sa pokúsiť o zapojenie sa do manipulácie s trhom.“

13. Článok 12 vymedzuje konania, ktoré predstavujú manipuláciu s trhom, takto:

„1. Na účely tohto nariadenia manipulácia s trhom zahŕňa tieto činnosti:

- a) uzatváranie transakcií, zadávanie pokynov na obchodovanie alebo akékoľvek iné konanie, ktoré:
 - i) dáva alebo pravdepodobne dá nesprávne alebo zavádzajúce signály, pokiaľ ide o ponuku, dopyt alebo cenu finančného nástroja, súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít alebo draženého produktu založeného na emisných kvótach, alebo
 - ii) zaisťuje alebo pravdepodobne zaistí cenu jedného alebo viacerých finančných nástrojov, súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít alebo draženého produktu založeného na emisných kvótach na neprirodzenej alebo umelej úrovni,...
- b) uzatváranie transakcií, zadávanie pokynov na obchodovanie alebo akákoľvek iná činnosť alebo konanie, ktoré ovplyvňuje alebo pravdepodobne ovplyvní cenu jedného alebo viacerých finančných nástrojov, súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít alebo draženého produktu založeného na emisných kvótach a pri ktorom sa využívajú fiktívne nástroje alebo akákoľvek iná forma podvodu alebo machinácie;
- c) šírenie informácií prostredníctvom médií vrátane internetu alebo akýmkoľvek inými prostriedkami, ktoré dáva alebo pravdepodobne dá nesprávne alebo zavádzajúce signály, pokiaľ ide o ponuku, dopyt alebo cenu finančného nástroja, súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít, alebo draženého produktu založeného na emisných kvótach alebo ktoré zaisťuje alebo pravdepodobne zaistí cenu jedného alebo viacerých finančných nástrojov, súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít alebo draženého produktu založeného na emisných kvótach na neprirodzenej alebo umelej úrovni, vrátane šírenia nepotvrdených správ, keď osoba, ktorá tieto informácie šíri, vedela alebo mala vedieť, že informácie sú nepravdivé alebo zavádzajúce;
- d) šírenie nepravdivých alebo zavádzajúcich informácií alebo poskytovanie nepravdivých alebo zavádzajúcich vstupných informácií týkajúcich sa referenčnej hodnoty, keď osoba, ktorá tieto informácie šíri alebo poskytuje, vedela alebo mala vedieť, že informácie sú nepravdivé alebo zavádzajúce, alebo akékoľvek iné konanie, ktorým sa manipuluje s výpočtom referenčnej hodnoty.“

14. Článok 30 upravuje správne sankcie a iné správne opatrenia takto:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté trestné sankcie, a bez toho, aby boli dotknuté právomoci príslušných orgánov v oblasti dohľadu podľa článku 23, členské štáty v súlade s vnútroštátnym právom udelia príslušným orgánom právomoci prijať vhodné správne sankcie a iné správne opatrenia týkajúce sa prinajmenšom týchto porušení:

- a) porušenia článkov 14 a 15, článku 16 ods. 1 a 2, článku 17 ods. 1, 2, 4 a 5, a 8, článku 18 ods. 1 až 6, článku 19 ods. 1, 2, 3, 5, 6, 7 a 11 a článku 20 ods. 1 a
- b) nespolupráca alebo nevyhovenie v súvislosti s vyšetrovaním, kontrolou alebo žiadosťou v zmysle článku 23 ods. 2.

Členské štáty sa do 3. júla 2016 môžu rozhodnúť, že nestanovia pravidlá správnych sankcií podľa prvého pododseku v prípade, že porušenia uvedené v písmene a) alebo b) uvedeného pododseku už podliehajú trestným sankciám podľa ich vnútroštátneho práva. V tomto prípade členské štáty podrobne informujú Komisiu a orgán ESMA o príslušných predpisoch trestného práva.

Členské štáty do 3. júla 2016 poskytnú Komisii a orgánu ESMA podrobné informácie o predpisoch uvedených v prvom a druhom pododseku. Komisii a orgánu ESMA bezodkladne oznámia všetky ich následné zmeny.

2. V prípade porušení uvedených v odseku 1 prvom pododseku písm. a) členské štáty v súlade s vnútroštátnym právom zabezpečia, aby mali príslušné orgány právomoci uložiť minimálne tieto správne sankcie a prijať aspoň tieto správne opatrenia:

...“

c) *Smernica 2014/57*

15. Podľa odôvodnení 22, 23 a 27:

„(22) Povinnosti členských štátov uvedené v tejto smernici ustanoviť vo svojom vnútroštátnom práve sankcie pre fyzické osoby a právnické osoby nevynímajú členské štáty z povinnosti ustanoviť vo vnútroštátnom práve správne sankcie a iné opatrenia za porušenia uvedené v nariadení (EÚ) č. 596/2014, ak sa v súlade s nariadením (EÚ) č. 596/2014 nerozhodli, že za takéto porušenia ustanovia vo svojom vnútroštátnom práve len trestné sankcie.

(23) Rozsah pôsobnosti tejto smernice je stanovený tak, aby dopĺňal a zabezpečoval účinné vykonávanie nariadenia (EÚ) č. 596/2014. Kým trestné činy by mali byť podľa tejto smernice trestané, keď sa spáchajú úmyselne, a aspoň v závažných prípadoch, sankcie za porušenie nariadenia (EÚ) č. 596/2014 si nevyžadujú, aby sa úmysel preukázal alebo aby boli kvalifikované ako vážne. Pri uplatňovaní vnútroštátneho práva, ktorým sa táto smernica transponuje, by členské štáty mali zabezpečiť, aby zavedenie trestných sankcií za trestné činy v súlade s touto smernicou a správnych sankcií v súlade s nariadením (EÚ) č. 596/2014 nevedlo k porušeniu zásady *ne bis in idem*.

...

(27) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len ‚charta‘) tak, ako je to uznané v ZEÚ. Konkrétne by sa pri jej uplatňovaní malo riadne dodržiavať... právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin (článok 50).“

16. Podľa článku 5:

„1. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa manipulácia s trhom uvedená v odseku 2 považovala za trestný čin aspoň v závažných prípadoch a vtedy, ak je spáchaná úmyselne.

2. Na účely tejto smernice manipulácia s trhom zahŕňa tieto činnosti:

- a) uzatvorenie transakcií, zadávanie pokynov na obchodovanie alebo akékoľvek iné konanie, ktoré:
 - i) poskytuje nepravdivé alebo zavádzajúce signály, pokiaľ ide o ponuku, dopyt alebo cenu finančného nástroja alebo súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít, alebo
 - ii) zaistuje cenu jedného alebo viacerých finančných nástrojov alebo súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít na neprirodzenej alebo umelej úrovni,...
- b) uzatvorenie transakcie, zadanie pokynu na obchodovanie alebo akákoľvek iná činnosť alebo konanie ovplyvňujúce cenu jedného alebo viacerých finančných nástrojov alebo súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít, ktorá využíva fiktívne nástroje alebo akúkoľvek inú formu podvodu alebo machinácie;
- c) šírenie informácií prostredníctvom médií vrátane internetu alebo akýchkoľvek iných prostriedkov, ktoré vysielajú nepravdivé alebo zavádzajúce signály, pokiaľ ide o ponuku, dopyt alebo cenu finančných nástrojov či súvisiacich spotových zmlúv týkajúcich sa komodít, alebo zaistujú ceny jedného alebo viacerých finančných nástrojov alebo súvisiacej spotovej zmluvy týkajúcej sa komodít na neprirodzenej alebo umelej úrovni, pričom osoby, ktoré šíрили informácie, dosiahnu pre seba alebo inú osobu zo šírenia týchto informácií výhodu alebo zisk, alebo
- d) prenos nepravdivých alebo zavádzajúcich informácií či poskytovanie nepravdivých alebo zavádzajúcich vstupných informácií, alebo akékoľvek iné konanie, ktorým sa manipuluje s výpočtom referenčnej hodnoty.“

17. V zmysle článku 7:

„1. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby sa trestné činy uvedené v článkoch 3 až 6 trestali účinnými, primeranými a odrádzajúcimi trestnými sankciami.

2. Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby pre trestné činy uvedené v článkoch 3 a 5 bola horná hranica trestu odňatia slobody stanovená najmenej na štyri roky.

3. Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby pre trestný čin uvedený v článku 4 bola horná hranica trestu odňatia slobody stanovená najmenej na dva roky.“

C. *Talianske právo*

18. V článku 185 ods. 1 a 2 Decreto Legislativo n.° 58/1998, Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria (legislatívny dekrét č. 58/1998, konsolidované znenie predpisov týkajúcich sa finančného sprostredkovania, ďalej len „TUF“), sa uvádza:

„1. Kto šíri nepravdivé správy alebo vykoná simulované transakcie alebo fiktívne nástroje konkrétne spôsobilé vyvolať významné zmeny v cene finančných nástrojov, potrestá sa odňatím slobody na jeden až šesť rokov a peňažným trestom vo výške dvadsaťtisíc až päť miliónov eur.

2. Súd môže zvýšiť pokutu až na trojnásobok jej výšky alebo až na desaťnásobok výnosu alebo prospechu dosiahnutého protiprávnym konaním, ak je pokuta nedostatočná, hoci bola uplatnená najvyššia suma, vzhľadom na závažnosť protiprávneho konania, osobné pomery páchatela protiprávneho konania alebo výšku dosiahnutého výnosu alebo prospechu.“

19. Článok 187b ods. 1 TUF⁷ stanovuje:

„Bez toho, aby boli dotknuté trestné sankcie ukladané v prípade, ak je skutok trestným činom, sa správnu sankciou vo forme pokuty vo výške stotisíc až dvadsaťpäť miliónov eur potrestá ten, kto sa dopustí šírenia nepravdivých alebo zavádzajúcich informácií, výziev alebo správ prostredníctvom médií vrátane internetu alebo akýmikoľvek inými prostriedkami, ktoré dávajú alebo sú spôsobilé dať falošné alebo zavádzajúce signály, pokiaľ ide o finančné nástroje.“

20. Článok 187b ods. 3 písm. c) TUF stanovuje, že bez toho, aby boli dotknuté trestné sankcie ukladané v prípade, ak je skutok trestným činom, sa rovnaké správne sankcie vo forme pokuty uložia každému, kto vykoná „transakcie alebo pokyny na obchodovanie, ktoré využívajú fiktívne nástroje alebo akúkoľvek inú formu podvodu alebo machinácie“.

21. Podľa článku 187k ods. 1 TUF:

„Preskúmanie správne konanie a konanie o odpore podľa článku 187f nemožno prerušiť z dôvodu prebiehajúceho trestného konania týkajúceho sa tých istých skutkov alebo skutkov, od ktorých preskúmania závisí príslušné rozhodnutie.“

22. Článok 187l ods. 1 TUF spresňuje:

„Ak sa za ten istý skutok páchatelovi alebo právnickej osobe uložila pokuta v správnom konaní podľa článku 187f..., vymáhanie peňažného trestu a peňažnej sankcie vyplývajúcich z trestného činu sa obmedzuje na časť prekračujúcu sumu, ktorú vybral správny orgán.“

23. V článku 649 („Zákaz druhého konania“) Codice di procedura penale (trestný poriadok) sa uvádza:

„Voči obžalovanému, ktorý bol oslobodený alebo odsúdený rozsudkom alebo trestným uznesením, ktoré sa stali právoplatnými, nemožno viesť nové trestné konanie pre ten istý skutok, a to ani v prípade, že na tento skutok sa uplatňuje iná právna kvalifikácia, iný stupeň závažnosti alebo iné okolnosti bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 69 ods. 2 a článku 345.“

⁷ Toto ustanovenie bolo doplnené prostredníctvom legge 18 aprile 2005, n. 62, disposizioni per l'adempimento di obblighi derivanti dall'appartenenza dell'Italia alle Comunità europee, legge comunitaria 2004 (zákon č. 62 z 18. apríla 2005 o ustanoveniach na plnenie záväzkov vyplývajúcich z členstva Talianska v Európskych spoločenstvách, komunitárny zákon z roku 2004).

II. Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

24. Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Národná komisia pre dohľad nad finančným trhom, ďalej len „Consob“) uložila 9. septembra 2007 pánovi Stefanovi Ricuccimu a dvom spoločnostiam, ktoré spravoval (Magiste International SA a Garlsson Real Estate SA), spoločne a nerozdielne správnu sankciu vo forme pokuty vo výške 10 200 000 eur. Skutky, ktoré mu boli pripísané a ku ktorým došlo v roku 2005, boli kvalifikované ako konania spočívajúce v manipulácii s trhom podľa článku 187b ods. 3 písm. c) a článku 187n ods. 1 písm. a) TUF.

25. Pán Ricucci a obe spoločnosti napadli správnu sankciu na Corte di appello di Roma (Odvolací súd Rím, Taliansko), ktorý ju rozsudkom z 2. januára 2009 znížil na 5 000 000 eur.

26. Všetky dotknuté subjekty podali proti uvedenému rozsudku opravný prostriedok na Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd, Taliansko). Pán Ricucci konkrétne vo svojom kasačnom opravnom prostriedku ako podstatnú skutočnosť uviedol, že už bol odsúdený za ten istý skutok právoplatným rozsudkom v trestnom konaní, ktorý vydal 10. decembra 2008 Tribunale di Roma (Súd prvého stupňa Rím, Taliansko).

27. Súbežne bolo totiž voči pánovi Ricuccimu začaté trestné konanie pre tie isté skutky,⁸ za ktoré mu bola uložená sankcia v správnom konaní. Trestné konanie sa skončilo vydaním rozsudku o schválení dohody o vine a treste z 10. decembra 2008, ktorým Tribunale di Roma (Súd prvého stupňa Rím) uložil pánovi Ricuccimu trest odňatia slobody na štyri roky a šesť mesiacov, ktorý bol v rámci vybraného postupu znížený na tri roky, a rôzne vedľajšie tresty.⁹ Trest neskôr zanikol na základe amnestie podľa zákona č. 241/06.

28. Rozsudok (trestného súdu) z 10. decembra 2008 nadobudol právoplatnosť 11. septembra 2009, keď Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd) zamietol kasačný opravný prostriedok podaný proti uvedenému rozsudku.

29. Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd) počas prejednávania kasačného opravného prostriedku podaného proti rozsudku z 2. januára 2009 postúpil vec na Corte costituzionale (Ústavný súd, Taliansko), aby rozhodol o súlade článku 187b ods. 1 TUF s ústavou.

30. Corte costituzionale (Ústavný súd) však rozsudkom č. 102 z 12. mája 2016 určil, že otázka ústavnosti je neprípustná.¹⁰ Vnútroštátny súd vo svojom rozhodnutí na základe uvedeného rozsudku uvádza, že nerozšírenie zásady *ne bis in idem* vo vnútroštátnom práve aj na vzťahy medzi trestnými sankciami a správnymi sankciami trestnej povahy je podľa všetkého v rozpore so zásadami práva Únie. Existencia dvojkoľajného systému a z toho vyplývajúcej možnosti kumulácie trestnej a správnej sankcie, ktoré sa ukladajú v odlišných konaniach, pokiaľ má správna sankcia trestnú povahu, sa na základe nadnárodných zásad podľa jeho názoru nepovažuje za prípustnú.

8 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že podľa obvinenia uvedeného v bode g) rozsudku o schválení dohody o vine a treste bol pán Ricucci stíhaný ako predseda predstavenstva spoločnosti Magiste International SA a ako osoba, ktorá fakticky ovláda spoločnosť Garlsson Real Estate SA, za „šírenie nepravdivých správ reálne spôsobilých vyvolať významné zmeny v cene akcií spoločnosti RCS Mediagroup“, a to prostredníctvom konkrétne uvedených skutkov, ktoré v podstate zodpovedajú konaniu, pre ktoré bolo proti nemu vedené správne konanie, pričom osoba, ktorej bola uložená správna sankcia, je zároveň osobou, ktorej bola uložená trestná sankcia.

9 Boli mu uložené tieto vedľajšie tresty: a) zákaz vykonávania riadiacich funkcií v právnických osobách a obchodných spoločnostiach v trvaní troch rokov, b) nemožnosť uzatvárať zmluvy s orgánmi verejnej moci v trvaní troch rokov, s výnimkou poskytovania služieb vo verejnom záujme, c) zákaz vykonávania funkcií daňového zástupcu a poradcu v trvaní troch rokov, d) trvalý zákaz vykonávania funkcie člena daňových komisii, e) uverejnenie rozsudku v dvoch dňoch celoštátneho významu a f) zákaz vykonávania verejných funkcií v trvaní troch rokov.

10 Podľa jeho názoru mal vnútroštátny súd rozhodnúť o vzťahu medzi pojmom *ne bis in idem* vyplývajúcim z EDLP, tak ako ho vykladá ESLP, a pojmom *ne bis in idem* v oblasti zneužívania trhu, tak ako vyplýva z práva EÚ, a rozhodnúť, či je uvedená zásada, tak ako ju upravujú právne predpisy EÚ, priamo uplatniteľná v rámci vnútroštátneho práva členského štátu.

31. Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd) preto zastáva názor, že správne konanie a rozhodnutie vydané v tomto konaní po vydaní rozsudku voči pánovi Ricuccimu v trestnom konaní môžu predstavovať porušenie zásady *ne bis in idem* zakotvenej v článku 50 Charty, a to na základe rozsudku Súdneho dvora z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson¹¹, a judikatúry EŠLP [rozsudky zo 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010); z 20. mája 2014, Nykänen v. Fínsko (CE:ECHR:2014:0520JUD001182811); z 27. novembra 2014, Lucky Dev v. Švédsko (CE:ECHR:2014:1127JUD000735610), a z 10. februára 2009, Zolotuchin v. Rusko (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903)].

32. Za týchto okolností položil uvedený súd Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

- „1. Bráni ustanovenie článku 50 Charty základných práv Európskej únie, vykladané s ohľadom na článok 4 Protokolu č. 7 k EDLP, príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a na vnútroštátne právne predpisy, možnosti viesť správne konanie týkajúce sa skutku (nedovolená manipulácia s trhom), za ktorý bola tá istá osoba právoplatne odsúdená v trestnom konaní?
2. Môže vnútroštátny súd priamo uplatniť zásady práva Únie v súvislosti so zásadou *ne bis in idem*, a to na základe článku 50 Charty základných práv Európskej únie, vykladaného s ohľadom na článok 4 Protokolu č. 7 k EDLP, príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a na vnútroštátne právne predpisy?“

33. Písomné pripomienky predložili Consob, talianska, nemecká a česká vláda, ako aj Komisia.

34. Na spoločnom pojednávaní z 30. mája 2017, ktoré sa týkalo aj veci Menci (C-524/15) a spojených vecí Di Puma (C-596/16) a Consob (C-597/16), sa zúčastnil právny zástupca pána Ricuccioho, talianskej a nemeckej vlády, ako aj Komisie.

III. Analýza prejudiciálnych otázok

35. Skôr než navrhnem odpoveď na obe prejudiciálne otázky, považujem za vhodné uviesť dve spresnenia. V prvom rade je nesporné, že článok 50 Charty sa vzťahuje na túto vec, keďže Taliansko prijalo vnútroštátnu právnu úpravu zneužívania trhu, na základe ktorej boli uložené sporné sankcie, s cieľom prebrať do svojho vnútroštátneho práva smernicu 2003/6.

36. Rozsah pôsobnosti Charty, pokiaľ ide o činnosť členských štátov, je totiž vymedzený v článku 51 ods. 1 Charty, podľa ktorého sú ustanovenia Charty určené pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. Základné práva zaručené Chartou sa musia rešpektovať pri uplatňovaní vnútroštátnych predpisov, ktoré odrážajú predpisy Únie alebo z nich vychádzajú.¹² Naopak, Súdny dvor nemá právomoc rozhodnúť o právnej situácii, ktorá nepatrí do uvedenej oblasti, a ustanovenia Charty samy osebe nemôžu založiť takú právomoc.¹³

37. Druhé spresnenie sa týka rozhodnutia talianskeho zákonodarcu, ktorý v roku 2005 zaviedol systém dvojakých (správnych a trestných) konaní a sankcií na postih konaní spočívajúcich v zneužívaní trhu na základe smernice 2003/6.

¹¹ Vec C-617/10, EU:C:2013:105.

¹² Rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, body 18 až 22).

¹³ Daňové a trestné sankcie uložené v Taliansku za nezaplatenie dane z príjmov nie sú spojené s vykonávaním práva Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. Preto Súdny dvor v uznesení z 15. apríla 2015, Burzio (C-497/14, EU:C:2015:251), rozhodol, že nemá právomoc rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania.

38. Tento dvojkoľajný správny a trestný systém (*doppio binario sanzionatorio*) má určité vlastnosti, ktoré spôsobujú, že je ťažko zlučiteľný so zásadou *ne bis in idem* podľa článku 50 Charty, ako to uvádza vnútroštátny súd. Ak by bol taký systém zavedený smernicou 2003/6, bolo by potrebné posúdiť, či táto smernica nie je neplatná, a to práve pre prípadné porušenie článku 50 Charty.

39. Podľa môjho názoru však smernica 2003/6 nenúti členské štáty, aby uplatňovali dvojkoľajný správny a trestný systém na postih takýchto protiprávnych konaní. Preto sa domnievam, že uvedená smernica nie je nezlučiteľná s článkom 50 Charty.¹⁴

40. Po uvedení týchto spresnení najprv preskúmam právnu úpravu Únie týkajúcu sa zneužívania trhu z hľadiska zásady *ne bis in idem* a potom stručne vysvetlím rozsah článku 50 Charty. Napokon navrhнем odpovede na obe otázky vnútroštátneho súdu.

A. Právna úprava EÚ týkajúca sa zneužívania trhu a zásada *ne bis in idem*

41. Smernica 2003/6 zakazuje obchodovanie založené na zneužití trhu s cieľom chrániť integritu finančných trhov a posilniť dôveru investorov. Investori musia mať záruku, že budú vykonávať svoju činnosť za rovnakých podmienok a že budú chránení proti nezákonnému používaniu dôverných informácií.¹⁵

42. Článok 14 ods. 1 smernice 2003/6 vyžaduje, aby členské štáty postihovali tieto protiprávne konania dostatočne odstrašujúcimi, účinnými a primeranými sankciami.¹⁶ Hoci táto smernica nevyžaduje, aby uvedené sankcie uložené osobám, ktoré obchodujú s dôvernými informáciami, nevyhnutne mali trestnú povahu, ani to nezakazuje. Okrem toho podľa Súdneho dvora „vzhľadom na povahu dotknutých porušení, ako aj stupeň závažnosti sankcií, ktoré možno uložiť, tieto sankcie možno na účely uplatnenia EDĽP kvalifikovať ako trestnoprávne sankcie“.¹⁷

43. V smernici 2003/6 sa nenachádza zmienka o zásade *ne bis in idem*, ani o potrebe upraviť na základe tejto zásady vzťahy medzi postihom konaní spočívajúcich v zneužití trhu prostriedkami správneho a trestného práva. Z neexistencie tejto zmienky však nemožno vyvodiť, že uvedená smernica podporuje zavedenie dvojkoľajného systému na postih týchto konaní. Smernica priznáva členským štátom širokú mieru voľnej úvahy pri úprave vzťahu medzi týmito správnymi a trestnými sankciami a nebráni tomu, aby členské štáty zaviedli mechanizmy na zabezpečenie rešpektovania práva na uplatnenie zásady *ne bis in idem*, a tak zabránili duplicité konaní a sankcií.

44. Sekundárne predpisy Únie týkajúce sa zneužívania trhu boli zásadne prepracované prijatím nariadenia č. 596/2014 (ktoré nahradilo smernicu 2003/6) a smernice 2014/57, ktorou sa harmonizujú trestné sankcie, ktoré môžu členské štáty uložiť za takéto konania. Hoci z dôvodov časovej pôsobnosti, ktoré som už uviedol, sa spomenuté nariadenie a smernica 2014/57 neuplatnia na prejednávanú vec, z oboch týchto predpisov možno vyvodiť užitočné usmernenia pre túto vec.

14 Nariadenie č. 596/2014 a smernica 2014/57, ktoré sa neuplatnia na prejednávaný spor, lebo nadobudli účinnosť po spáchaní sankcionovaných skutkov (2005), taktiež neukladajú členským štátom povinnosť zaviesť dvojkoľajný systém na postih zneužívania trhu.

15 Rozsudky z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdock (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 47); zo 7. júla 2011, IMC Securities (C-445/09, EU:C:2011:459, bod 27); z 28. júna 2012, Geltl (C-19/11, EU:C:2012:397, bod 33), a z 11. marca 2015, Lafonta (C-628/13, EU:C:2015:162, bod 21).

16 Pozri odôvodnenie 38 smernice 2003/6, citované v bode 6 týchto návrhov.

17 Rozsudok z 23. decembra 2009, Spector Photo Group a Van Raemdock (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 42).

45. Pokiaľ ide o postih prostriedkami správneho práva, nariadením č. 596/2014 sa podstatne posilňujú právomoci dohľadu, ako aj vyšetrovacie a sankčné právomoci vnútroštátnych orgánov. Článok 30 ods. 2 tohto nariadenia konkrétne priznáva členským štátom právomoc „prijatť vhodné správne sankcie a iné správne opatrenia“, ktoré sú mimoriadne prísne.¹⁸

46. Niektoré z týchto sankcií, ktoré sa *označujú* ako správne, majú napriek ich formálnej kvalifikácii z *vecného hľadiska* trestnú povahu v zmysle kritérií Engel, ktoré vo svojej judikatúre stanovil ESLP¹⁹ a ktoré Súdny dvor prevzal vo svojich rozsudkoch Bonda²⁰ a Åkerberg Fransson.²¹ Ako som už uviedol, Súdny dvor v rozsudku Spector Photo Group a Van Raemdock uznal, že takéto sankcie možno vzhľadom na ich závažnosť a povahu porušení, za ktoré sa ukladajú, kvalifikovať ako trestnoprávne.²²

47. Práve táto okolnosť (že niektoré zo správnych sankcií stanovených v nariadení č. 596/2014 majú v skutočnosti trestnú povahu) vyvoláva problém týkajúci sa ich zlučiteľnosti s trestnými sankciami uplatniteľnými na tie isté konania spočívajúce v zneužívaní trhu podľa smernice 2014/57 z hľadiska práva na uplatnenie zásady *ne bis in idem*.

48. V nariadení č. 596/2014 sa nenachádza ustanovenie, ktoré by výslovne upravovalo túto otázku. Článok 30 ods. 1 druhý pododsek tohto nariadenia však dovoľuje členským štátom, aby sa do 3. júla 2016 rozhodli, že nestanovia pravidlá správnych sankcií v prípade, že porušenia už podliehajú trestným sankciám podľa ich vnútroštátneho práva. V takom prípade musia informovať Komisiu a Európsky orgán pre cenné papiere a trhy o príslušných predpisoch trestného práva.²³

49. V smernici 2014/57 je – na rozdiel od nariadenia č. 596/2014 – výslovne spomenutá zásada *ne bis in idem*, a to v odôvodneniach 23 a 27, ktoré som citoval vyššie.²⁴ Táto smernica kategoricky vyžaduje, aby uloženie trestných sankcií (podľa tejto smernice) a správnych sankcií (podľa nariadenia č. 596/2014) „nevedlo k porušeniu zásady *ne bis in idem*“.

50. Je však pravda, že napriek týmto výslovným odkazom v článkoch smernice 2014/57 nie je upravený nijaký osobitný mechanizmus, ktorý by zabránil tomu, aby kumulácia trestných a správnych sankcií viedla k porušeniu zásady *ne bis in idem*. Členské štáty musia pri preberaní tejto smernice do svojho vnútroštátneho právneho poriadku zaručiť, aby nedošlo k dvojitému obvineniu za ten istý skutok.

18 Patria k nim: odňatie alebo pozastavenie platnosti povolenia investičnej spoločnosti, dočasný alebo trvalý zákaz vykonávať riadiace funkcie v investičných spoločnostiach, dočasný zákaz obchodovať na vlastný účet a maximálne administratívne peňažné sankcie vo výške aspoň trojnásobku výšky ziskov, ktoré sa na základe porušenia podarilo dosiahnuť, alebo strát, ktorým sa na základe porušenia podarilo zabrániť, pokiaľ ich možno určiť. Maximálne správne peňažné sankcie môžu dosiahnuť v prípade fyzických osôb aspoň 5 000 000 eur a v prípade právnických osôb 15 000 000 eur. Podľa článku 31 ods. 3 môžu členské štáty zvýšiť úroveň týchto správnych sankcií.

19 Pozri okrem iného rozsudky ESLP zo 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, § 98), a z 11. septembra 2009, Dubus S.A. v. Francúzsko (CE:ECHR:2009:0611JUD000524204).

20 Rozsudok z 5. júna 2012, Bonda (C-489/10, EU:C:2012:319).

21 Rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105).

22 Rozsudok z 23. decembra 2009 (C-45/08, EU:C:2009:806, bod 42).

23 Ak členský štát neuplatňuje sankčný správny režim podľa nariadenia a postihuje konania spočívajúce v zneužívaní trhu len prostriedkami trestného práva, zjavne nevzniknú prípady kumulácie správneho a trestného konania (ako je tento prípad), a preto bude právo stanovené v článku 50 Charty dodržané.

24 Pozri bod 15 týchto návrhov.

51. V každom prípade, ak sa zachová dvojkoľajný správny a trestný systém na postih konaní spočívajúcich v zneužívaní trhu, je potrebné, aby vnútroštátne predpisy zaviedli vhodné procesné nástroje, ktoré zabránia duplicitě konaní a zaručia, aby osoba bola za ten istý skutok stíhaná a sankcionovaná iba raz.²⁵

B. Prvá prejudiciálna otázka: uplatnenie zásady *ne bis in idem* podľa článku 50 Charty na kumuláciu trestného konania a správneho konania, ktorých predmetom je manipulácia s trhom

52. V návrhoch vo veci Menci som sa podrobne vyjadril k:

- uplatňovaniu článku 50 Charty na kumuláciu daňových a trestných sankcií so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora, najmä rozsudok z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson²⁶, a iné skoršie rozsudky,²⁷
- judikatúre ESLP týkajúcej sa zásady *ne bis in idem*, a to tak pokiaľ ide o totožnosť skutku, ako aj pokiaľ ide o opakovanie sankčných konaní,²⁸
- vplyvu rozsudku ESLP z 15. novembra 2016, A a B v. Nórsko²⁹, na právo Únie,³⁰
- možnosti preskúmať využitie článku 52 ods. 1 prvej vety Charty na obmedzenie práva nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin.³¹

53. Domnievam sa, že tie isté úvahy možno *mutatis mutandis* použiť aj pri výklade rozsahu ochrany pred duplicitou trestných a správnych konaní a sankcií za ten istý skutok, ktorý možno kvalifikovať ako zneužívanie trhu, poskytovanej článkom 50 Charty. Odkazujem teda na uvedené úvahy.

54. Vnútroštátny súd sa svojou prvou prejudiciálnou otázkou pýta, či článok 50 Charty dovoľuje, aby sa viedlo správne konanie s cieľom sankcionovať páchatela protiprávneho konania spočívajúceho v manipulácii s trhom, ak bola táto osoba za ten istý skutok už právoplatne odsúdená v trestnom konaní.

55. Na to, aby sa uplatnila zásada *ne bis in idem*, ktorá je stanovená v článku 50 Charty, musia byť splnené štyri podmienky: 1. totožnosť stíhanej alebo sankcionovanej osoby, 2. totožnosť prejednávaneho skutku (*idem*), 3. duplicita sankčných konaní (*bis*) a 4. právoplatnosť jedného z dvoch predmetných rozhodnutí.

25 Také mechanizmy boli zavedené vo viacerých vnútroštátnych právnych poriadkoch, a to aj prostredníctvom legislatívnych zmien na prispôbienie dovtedajších predpisov. Napríklad vo Francúzsku loi n° 2016-819 du 21 juin 2016 réformant le système de répression des abus de marché (zákon č. 2016-819 z 21. júna 2016, ktorým sa mení systém postihu zneužívania trhu, JORF č. 0144 z 22. júna 2016) zachoval správny systém a trestný systém postihu konaní spočívajúcich v zneužívaní trhu, ale zaviedol procesný mechanizmus s cieľom zabrániť kumulácii konaní. Na tento účel je vo vzťahu medzi Autorité des marchés financiers (Úrad pre finančné trhy) a Parquet national financier (Finančné štátne zastupiteľstvo) stanovený mechanizmus nazvaný „aiguillage procédural“ (procesné prerozdelenie), ktorý bráni začatiu dvoch konaní vedených pre ten istý skutok. Pozri analýzy, ktoré uvádzajú CONAC, P.-H.: La loi du 21 juillet 2016 réformant le système de répression des abus de marché. In: *Bull. Joly Bourse*. 2016, č. 7 a 8, s. 323, a VREULX, Q.: La consécration du principe *ne bis in idem* par la loi du 21 juin 2016 portant réforme du système de répression des abus de marché. In: *Revue internationale des services financiers/International Journal for Financial Services*. 2015, č. 1, s. 36.

26 Vec C-617/10, EU:C:2013:105.

27 Návrhy vo veci Menci, body 27 až 34.

28 Tamže, body 35 až 56.

29 CE:ECHR:2016:1115JUD002413011.

30 Body 57 až 77 návrhov vo veci Menci.

31 Tamže, body 78 až 94.

56. Vnútroštátny súd nemá pochybnosti o totožnosti stíhanej osoby, ani o právoplatnosti odsudzujúceho rozsudku vydaného v trestnom konaní. Podľa údajov uvedených v rozhodnutí vnútroštátneho súdu a ostatných informácií, ktoré poskytli účastníci konania, bol pán Ricucci dvakrát stíhaný a dvakrát sankcionovaný – jednak v trestnom konaní a jednak v správnom konaní. Ako som už uviedol, Tribunale di Roma (Súd prvého stupňa Rím) mu rozsudkom z 10. decembra 2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 11. septembra 2009, uložil trest odňatia slobody.³² Správnu sankciu (pokutu vo výške 10 200 000 eur, ktorá bola neskôr znížená na polovicu) mu uložila Consob, pričom opravný prostriedok proti rozhodnutiu o uložení tejto sankcie momentálne prejednáva Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd), ktorý v konaní o tomto opravnom prostriedku podal prejednávaný návrh na začatie prejudiciálneho konania.

57. Pochybnosti vnútroštátneho súdu sa teda zameriavajú na ďalšie dva prvky zásady *ne bis in idem*, ktorými sú totožnosť skutku (*idem*) a opakovanie konaní (*bis*).

1. Totožnosť skutku (*idem*)

58. Ako som vysvetlil v návrhoch vo veci Menci³³, v judikatúre Súdneho dvora, najmä v judikatúre týkajúcej sa článku 54 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, ako aj v judikatúre ESĽP po vydaní rozsudku Zolotuchin v. Rusko³⁴, sa zhodne konštatuje, že zákaz dvojakeho trestu sa týka toho istého skutkového stavu (*idem factum*), chápaného ako súbor konkrétnych, vzájomne nerozlučne prepojených okolností, bez ohľadu na jeho právnu kvalifikáciu alebo chránený právny záujem (*idem crimen*).

59. Domnievam sa, že Súdny dvor by mal pri uplatňovaní článku 50 Charty postupovať rovnako. Nepovažujem za potrebné podrobnejšie sa zaoberať touto otázkou,³⁵ lebo v prejednávanej veci je takmer nesporné, že skutky, za ktoré bol pán Ricucci dvakrát sankcionovaný, sú totožné. Žiaden zo subjektov, ktoré predložili pripomienky, to nepopiera a vnútroštátny súd to konštatuje vo svojom rozhodnutí, pričom výslovne odkazuje na rozsudky ESĽP vo veciach Zolotuchin v. Rusko³⁶ a Grande Stevens a i. v. Taliansko³⁷.

60. Okrem toho, ako Komisia uvádza vo svojich písomných pripomienkach, uplatnenie kritéria *idem crimen* namiesto kritéria *idem factum* by v prejednávanej veci viedlo k tomu istému výsledku, keďže právny záujem chránený článkami 187b a 185 TUF je zhodný a je ním integrita finančných trhov.

2. Opakovanie sankčných konaní (*bis*)

61. Článok 50 Charty by bol porušený, ak by sa okrem právoplatného odsúdenia v trestnom konaní proti tej istej osobe viedlo sankčné konanie (ako sú konania, ktoré vedie Consob), po skončení ktorého jej možno uložiť sankcie, ktoré sa síce formálne označujú ako sankcie správneho charakteru, no v skutočnosti ide o ozajstné tresty.

32 Pripomínam, že išlo o trest odňatia slobody na štyri roky a šesť mesiacov (ktorý bol neskôr v rámci vybraného postupu znížený na tri roky a následne zanikol na základe amnestie), ako aj iné vedľajšie tresty, ktoré sa ešte stále uplatňujú.

33 Body 100 až 109.

34 Rozsudok ESĽP z 10. februára 2009 (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903).

35 V teoretickej rovine by sa dalo uvažovať o tom, či by stanovením kritéria totožnosti chráneného právneho záujmu nedošlo k neodôvodnenému obmedzeniu rozsahu pôsobnosti článku 50 Charty, keďže by to viedlo k nižšej úrovni ochrany než v prípade ochrany, ktorú poskytuje článok 4 protokolu č. 7, nezlučiteľnej s požiadavkou stanovenou v článku 53 Charty. K tomuto obmedzeniu by došlo tak v prípadoch uplatnenia článku 50 v rámci jedného štátu, ako aj v cezhraničných prípadoch, ktoré Komisia spomenula na pojednávaní. Pripomínam, že v tomto konaní sa v každom prípade netreba podrobne zaoberať týmto problémom, o ktorý v prejednávanej veci nejde.

36 Rozsudok ESĽP z 10. februára 2009 (CE:ECHR:2009:0210JUD001493903).

37 Rozsudok ESĽP zo 4. marca 2014 (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, § 219 až § 228). V tomto rozsudku ESĽP v súvislosti so zneužívaním trhu, za ktorý sa ukladala dvojité (správne a trestné) sankcie na základe článkov 187b a 185 TUF, za okolností podobných okolnostiam prejednávanej veci konštatoval, že ide o totožnosť skutku.

62. Ako som uviedol v návrhoch vo veci Menci³⁸, Súdny dvor použil v rámci článku 50 Charty takzvané *kritériá Engel* ako parametre na určenie, kedy má konanie alebo sankcia, ktoré majú v zásade správny charakter, trestnú povahu.³⁹

63. *Prvé kritérium Engel* (právna kvalifikácia protiprávneho konania vo vnútroštátnom práve) nie je v tomto prípade veľmi podstatné, lebo v talianskom práve sa konania, ktoré vedie Consob, a sankcie, ktoré ukladá, považujú za správne konania, resp. sankcie. To však nemôže brániť ich následnej analýze z hľadiska dvoch ďalších kritérií.⁴⁰

64. *Druhé kritérium Engel* vychádza z právnej povahy protiprávneho konania. Delikt označovaný ako správny delikt má v skutočnosti trestnú povahu, ak spĺňa viaceré podmienky (okrem iného podmienku, aby jeho postih zodpovedal represívnym a prevenčným cieľom a nebol obmedzený na náhradu majetkovej škody a aby chránil právne záujmy, ktorých ochrana sa spravidla zabezpečuje prostredníctvom trestnoprávných noriem), ktoré som spomenul v návrhoch vo veci Menci.⁴¹

65. Vnútroštátny súd zastáva názor, že vzhľadom na povahu protiprávneho konania majú správne delikty, ktoré sankcionovala Consob, z vecného hľadiska trestnú povahu podľa *druhého kritéria Engel*, s čím súhlasím. Právne záujmy chránené týmito deliktmi (článok 187b TUF) sa zhodujú s právnymi záujmami, ktoré chránia rovnomenné delikty (článok 185 TUF). Cieľom oboch kategórií deliktov je chrániť integritu finančných trhov a dôveru verejnosti v bezpečnosť transakcií. Priznanie sankčnej právomoci Consob na postihovanie takýchto deliktov má tak prevenčný cieľ (odradiť prípadných páchatelov od páchania protiprávných konaní spočívajúcich v zneužívaní trhu), ako aj represívny cieľ (sankcionovať tých, ktorí sa dopustili takých konaní, a zabrániť ich opakovaniu).⁴²

66. *Tretie kritérium Engel* vychádza z povahy a stupňa prísnosti sankcie, ktorá sa posudzuje podľa kritérií, ktoré som tiež spomenul v návrhoch vo veci Menci.⁴³ Vzhľadom na rozmanitosť sankcií, ktoré môže Consob uložiť, a osobitne na vysokú sumu pokút, ktoré môže uložiť (v prejednávanej veci 10 200 000 eur), vnútroštátny súd uznáva, že ide o sankcie, ktoré majú jednoznačne trestný charakter.

67. Prísnosť sankcií treba posudzovať – ako tiež uvádza vnútroštátny súd – podľa sankcie, ktorá dotknutej osobe a *priori* hrozí, a nie podľa sankcie, ktorá sa nakoniec uloží alebo vykoná: prípadné neskoršie zmiernenie trestu alebo jeho nevykonanie z dôvodu amnestie (ako to bolo v prejednávanom prípade) sú irelevantné.⁴⁴

68. Uplatnenie *kritérií Engel* na spor vo veci samej patrí do právomoci vnútroštátneho súdu, ktorý má lepšie predpoklady na to, aby mohol posúdiť, či správna sankcia, o ktorej rozhoduje, naozaj má trestnú povahu. V prejednávanej veci vnútroštátny súd poukazuje na to, že správna sankcia, ktorú Consob uložila pánovi Ricuccimu, má trestnú povahu.

69. Najlogickejším záverom, ktorý možno vyvodiť z tohto predpokladu, je, že talianska právna úprava zneužívania trhu dovoľuje dvojité – správny (ale z vecného hľadiska trestný) a trestný – postih toho istého protiprávneho konania, pričom nestanovuje jasný procesný mechanizmus, ktorý by zabránil dvojitému obvineniu a dvojitému sankcionovaniu páchatelä tohto konania. V tomto zmysle uvedená právna úprava porušuje zásadu *ne bis in idem* chránenú článkom 50 Charty.

38 Bod 31.

39 Rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 35), a z 5. júna 2012, Bonda (C-489/10, EU:C:2012:319, bod 37).

40 Návrhy vo veci Menci, body 46 a 111.

41 Tamže, body 47 a 112 až 115.

42 Pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP zo 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, § 96).

43 Body 48 a 119.

44 Rozsudok ESLP zo 4. marca 2014, Grande Stevens a i. v. Taliansko (CE:ECHR:2014:0304JUD001864010, § 97 a § 98).

70. Proti tomuto záveru boli vznesené dve námietky. Prvá spočíva v tom, že medzi sankčným správnym konaním a trestným konaním existuje dostatočne úzka vecná a časová súvislosť v zmysle rozsudku ESLP vo veci A a B v. Nórsko⁴⁵, v dôsledku ktorej sú tieto konania zlučiteľné s článkom 50 Charty.

71. S týmto tvrdením nesúhlasím, a to z dôvodov, ktoré som podrobnejšie vysvetlil v návrhoch vo veci Menci.⁴⁶ Pripomínam, že Súdny dvor by si nemal osvojiť reštriktívny výklad práva na uplatnenie zásady *ne bis in idem* podľa článku 50 Charty, pričom by sa nemal riadiť zmenou judikatúry ESLP, pokiaľ ide o článok 4 protokolu č. 7. Naopak, musí zachovať vyššiu úroveň ochrany uvedeného práva v súlade s doterajšími rozsudkami týkajúcimi sa článku 50 Charty.⁴⁷

72. Druhou námietkou je, že *doppo binario sanzionario* je odôvodnený potrebou zabezpečiť účinné, primerané a odstrašujúce sankcie za konania spočívajúce v zneužívaní trhu. Údajne to vyžaduje článok 14 ods. 1 smernice 2003/6. Talianska, nemecká a poľská vláda, ako aj Consob vo svojich ústnych pripomienkach uviedli, že tieto znaky sankcií dovoľujú obmedziť rozsah pôsobnosti článku 50 Charty, takže dvojaký – trestný a správny – postih podporuje účinnejší boj proti konaniam spočívajúcim v zneužívaní trhu.

73. Tak ako Komisia sa domnievam, že požiadavka účinnosti sankcií nepredstavuje obmedzenie zásady *ne bis in idem* podľa článku 50 Charty. Členské štáty majú všeobecnú povinnosť uplatňovať účinné, primerané a odstrašujúce sankcie bez ohľadu na to, či zavedú dvojkolajný (trestný a správny) systém alebo jednotný (trestný) systém na sankcionovanie zneužívania trhu. Bez ohľadu na to, aký mechanizmus si zvolia, sankčný režim musí byť účinný a v každom prípade rešpektovať zásadu *ne bis in idem* zakotvenú v článku 50 Charty.

74. Ako som podrobne uviedol v návrhoch vo veci Menci⁴⁸, len horizontálne ustanovenie obsiahnuté v článku 52 ods. 1 Charty by umožnilo posúdiť, či účinnosť sankcií za zneužívanie trhu možno označiť za „cieľ všeobecného záujmu“, ktorý môže odôvodniť výnimky z článku 50 Charty.⁴⁹

75. Podľa horizontálneho ustanovenia obsiahnutého v článku 52 ods. 1 prvej vete Charty musí byť obmedzenie zásady *ne bis in idem* ustanovené zákonom a musí rešpektovať podstatu tohto práva. Podľa druhej vety tohto odseku za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno zásadu *ne bis in idem* obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných.⁵⁰

76. Prvá a posledná zo štyroch podmienok, ktoré sú nevyhnutné na odôvodnenie obmedzenia základného práva, v tomto prípade nevyvolávajú mimoriadne ťažkosti. Dvojité obvinenie je stanovené vo vnútroštátnom práve a zodpovedá cieľu všeobecného záujmu, ktorý je uznaný samotným právom Únie (teda ochrane integrity finančných trhov).

77. Mám však pochybnosti o tom, či by sa za týchto okolností rešpektovala podstata práva nebyť opakovane súdený alebo potrestaný v trestnom konaní za to isté protiprávne konanie. V každom prípade – a to je kľúčový faktor – obmedzenie skúmané v tomto konaní podľa môjho názoru nie je nevyhnutné v zmysle článku 52 ods. 1 Charty.

45 CE:ECHR:2016:1115JUD002413011.

46 Body 63 až 73.

47 Ak by sa Súdny dvor rozhodol vykladať článok 50 Charty v súlade s rozsudkom ESLP vo veci A a B v. Nórsko, vnútroštátny súd by musel overiť, či vo veci pána Ricucciho existuje dostatočne úzka vecná a časová súvislosť medzi trestným konaním a sankčným správnym konaním. Talianska vláda a Consob na pojednávaní tvrdili, že táto súvislosť existuje, ale údaje obsiahnuté v spise vyvolávajú pochybnosti prinajmenšom o časovej súvislosti.

48 Body 78 až 93.

49 Pozri rozsudok z 27. mája 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, bod 55).

50 Tamže, bod 56.

78. Skutočnosť, že v právnych predpisoch členských štátov je táto problematika upravená odlišne, podľa môjho názoru sama osebe svedčí o tom, že toto obmedzenie nie je nevyhnutné. Ak by skutočne bolo nevyhnutné v súlade s článkom 52 ods. 1 Charty, bolo by nevyhnutné pre všetky, a nielen pre niektoré z týchto členských štátov. Niektoré členské štáty zaviedli jednotné systémy na postih konaní spočívajúcich v zneužívaní trhu a iné si ponechali dvojkoľajný systém s tým, že zaviedli procesné mechanizmy (ako je „aiguillage“ vo Francúzsku) brániace súbežnému uloženiu sankcií.⁵¹

79. Odstrašujúci účinok sankcie závisí od jej prítomnosti: trest odňatia slobody (teda trest, ktorý sa ukladá za trestné činy) má nepochybne väčší odstrašujúci účinok než peňažný trest (ktorý sa ukladá najmä v správnom konaní). Systém, v ktorom sa tieto tresty kombinujú, no neukladajú súčasne, pričom peňažný trest sa ukladá za menej závažné delikty a trest odňatia slobody sa ukladá len za najzávažnejšie delikty, bude zodpovedať cieľu zabrániť opakovaniu týchto protiprávných konaní.

80. Pokiaľ ide o účinnosť, nie je mi jasné, prečo by v prípade, ak ide o sankcie, ktoré sú z vecného hľadiska trestné, a preto sa na ne vzťahujú záruky spojené so sankčným právom, postup orgánov verejnej moci nevyhnutne mal byť rýchlejší než postup súdov. Je úlohou členských štátov zaviesť primerané (legislatívne, administratívne a súdne) opatrenia na boj proti zneužívaniu trhu a zosúladiť ich účinnosť s rešpektovaním práv, ktoré zaručuje Charta.

81. Stručne povedané, ak má správna sankcia z vecného hľadiska trestnú povahu, dvojité – správny a trestný – postih toho istého protiprávneho konania spočívajúceho v zneužívaní trhu bez zavedenia procesného mechanizmu na zabránenie tomuto dvojitému postihu nezaručuje rešpektovanie zásady *ne bis in idem* zaručenej v článku 50 Charty.

C. Druhá prejudiciálna otázka

82. Vnútroštátny súd chce vedieť, či sa článok 50 Charty priamo uplatní v prípadoch, ako je tento, a či priznáva občanom práva, ktoré musia vnútroštátne súdy chrániť.

83. Odpoveď na túto otázku je možné jednoznačne vyvodiť z judikatúry Súdneho dvora. Článok 50 Charty je jasné, presné a bezpodmienečné ustanovenie, ktoré priamo priznáva každému právo nebyť stíhaný alebo potrestaný dvakrát za ten istý skutok. Samozrejme, jednotlivci sa naň môžu priamo odvolávať pred vnútroštátnymi súdmi, ktoré sú povinné chrániť ho.

84. Článok 50 Charty je navyše podľa článku 6 ZEÚ súčasťou primárneho práva Únie, a preto má prednosť pred predpismi sekundárneho práva Únie a pred predpismi členských štátov.

85. V prípade rozporu medzi jeho vnútroštátnym právom a právami zaručenými Chartou má vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie, povinnosť zabezpečiť plný účinok týchto ustanovení. V prípade potreby je teda povinný z vlastnej iniciatívy neuplatniť akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, bez toho, aby musel požadovať alebo čakať na jeho predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom.⁵²

⁵¹ Pozri podrobnú štúdiu týkajúcu sa právnej komparatistiky, ktorú uskutočnili viacerí autori v monografii *Revue internationale des services financiers/International Journal for Financial Services*, 2015, č. 1, ako aj LECOCQ, A.: Principe *non bis in idem*: vers l'esquisse d'une standardisation de l'Una Via procédural: expériences belges et françaises. In: *Tijdschrift voor rechtspersoon en vennootschap/Revue pratique des sociétés*. 2016, č. 6, s. 645 až 668, a Club des juristes: *Poursuite et sanction des abus de marché: le droit français à l'épreuve des textes communautaires et des jurisprudences récentes (CEDH, CJUE, Conseil constitutionnel)*, máj 2015, www.leclubdesjuristes.com/les-commissions/rapport-poursuite-et-sanction-des-abus-de-marche.

⁵² Rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, body 21 a 24); z 19. novembra 2009, Filipiak (C-314/08, EU:C:2009:719, bod 81); z 22. júna 2010, Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 43), a z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 45).

86. S požiadavkami vyplývajúcimi zo samotnej podstaty práva Únie je totiž nezlučiteľné akékoľvek ustanovenie vnútroštátneho právneho poriadku alebo akákoľvek legislatívna, správna alebo súdna prax, ktoré by viedli k zníženiu účinnosti práva Únie v dôsledku skutočnosti, že by súdu príslušnému uplatňovať toto právo bola odopretá právomoc vykonať v samotnom okamihu jeho uplatnenia všetko, čo je potrebné na vylúčenie uplatnenia ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré prípadne predstavujú prekážku plnej účinnosti noriem Únie.⁵³

87. V prípade predpisov, ktoré sú nezlučiteľné s právom na uplatnenie zásady *ne bis in idem*, zakotveným v článku 50 Charty, teda vnútroštátny súd alebo príslušné správne orgány musia zastaviť prebiehajúce konania bez nepriaznivých dôsledkov pre dotknutú osobu, ktorá už bola stíhaná alebo sankcionovaná v inom trestnom konaní alebo správnom konaní trestnej povahy.

IV. Návrh

88. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Corte suprema di cassazione (Najvyšší súd, Taliansko), takto:

Článok 50 Charty základných práv Európskej únie:

1. nedovoľuje dvojité – správny a trestný – postih toho istého protiprávneho konania spočívajúceho v zneužívaní trhu, ak má správna sankcia, ktorá sa má za toto konanie podľa vnútroštátnych právnych predpisov uložiť, z vecného hľadiska trestnú povahu a opakovanie konaní vedených proti tej istej osobe pre ten istý skutok je stanovené bez zavedenia procesného mechanizmu, ktorý zabráni tejto duplicite konaní,
2. je ustanovením, na ktoré sa jednotlivec môže priamo odvolávať pred vnútroštátnym súdom, ktorý je povinný zabezpečiť plný účinok zásady *ne bis in idem* a v prípade potreby z úradnej moci neuplatniť akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva.

⁵³ Rozsudky z 22. júna 2010, Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363, bod 44), a z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 46).